

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat een politieambtenaar van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland op 21 januari 2007 onnodig geweld tegen zijn zoon P. heeft gebruikt door ter aanhouding een politiesurveillancehond te laten bijten.

Verzoeker klaagt er verder over dat politieambtenaren er niet onmiddellijk voor hebben zorg gedragen dat de bijtewonden van zijn zoon medisch werden verzorgd.

Verzoeker klaagt er ook over dat politieambtenaren de toepasselijke regelgeving en interne protocollen niet hebben nageleefd bij de administratieve afwikkeling van het geweld dat tegen zijn zoon was aangewend.

Verzoeker klaagt er ten slotte over dat de korpsbeheerder, overeenkomstig het advies van de klachtadviescommissie van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland, zijn klacht over het onnodige geweld tegen zijn zoon, niet ontvankelijk heeft verklaard.

Toedracht

Algemeen

Op 21 januari 2007 werd V. omstreeks 00:00 uur de toegang geweigerd tot een café. V. uitte zijn woede daarover door de confrontatie op te zoeken met de horecaportiers en hard tegen de ramen van de horecagelegenheid te slaan. Daarop werd V. door politieambtenaar M. gevorderd om het C. plein te verlaten. Nadat V. zich had verwijderd, verzocht politieambtenaar M. zijn collega's K. en D., die als biker waren belast met de fietssurveillance, om V. onopvallend te volgen. Vervolgens stelde politieambtenaar M. via de portofoon zijn collega's van zijn vordering aan V. op de hoogte en gaf ook diens signalement aan hen door.

Omstreeks 00:40 uur liep een groep jongeren, waarvan V. deel uitmaakte, weer terug in de richting van het C. plein. Politieambtenaar OA. die samen met zijn collega H. in burger was, zag vanaf een afstand dat V. een fiets oppakte en vervolgens door de lucht gooide.

Politieambtenaren K. en D. (hierna: de bikers) en hondengeleider W. zagen vanaf een afstand van 150 meter dat V. de fiets door de lucht gooide en begaven zich naar de groep. K. en D. wilden V. gaan aanhouden. De bikers kwamen als eerste ter plaatse en hielden V. fysiek aan door hem vast te pakken.

Vanuit de groep personen maakten P. en een andere persoon zich los en renden in de richting van de bikers die op dat moment verdachte V. tegen een hekwerk hadden gezet om hem te kunnen fouilleren. P. en de andere persoon proberen de bikers bij hun armen en kleding vast te pakken teneinde de aanhouding te belemmeren. De bikers hielden met hun ene arm de ongeboeide en zich nog steeds verzettende verdachte V. vast en trachtten

met hun andere arm P. en de andere persoon van zich af te weren. De bikers wierpen daarop met behulp van hun fiets een fysieke barrière op.

P. zou verschillende malen in de richting van de fietsen van de bikers hebben getrapt. De bikers riepen tegen P. en de andere persoon, dat zij zich niet met de aanhouding moesten bemoeien en zich dienden te verwijderen. Politieambtenaar W. rende vervolgens met zijn hond in de richting van de bikers om hen te kunnen ontzetten. Tijdens het rennen gaf W de waarschuwing dat de personen die zich met de aanhoudingen bemoeiden zich dienden te verwijderen omdat hij anders de hond zou inzetten.

V. rukte zich los. De bikers begaven zich naar het terrein waar V. naar toe was gevlucht met P. in hun kielzog. V. probeerde op het terrein over een hek te klimmen maar viel er van af. De bikers wisten V. daarop vast te pakken.

Politieambtenaar OA. ging samen met politieambtenaar H. tussen de groep en de bikers in staan om de aanhouding te kunnen afschermen. OA. maakte zich middels het tonen van zijn politielegitimatiebewijs daarbij kenbaar als politieambtenaar. Vervolgens vorderde politieambtenaar OA. de groep om zich van de plaats van de aanhouding te verwijderen en riep daarbij tevens dat een ieder die aan deze vordering geen gehoor gaf, zou worden aangehouden. Politieambtenaar W. ging samen met zijn hond voor de bikers staan die op dat moment bezig waren om V. aan te houden. Politieambtenaar W. probeerde op die manier een veilige werkruimte voor de bikers te creëren door ervoor te zorgen dat ze niet weer door P. en/of anderen zouden kunnen worden belaagd.

P. en een andere persoon probeerden meerdere malen op de plaats waarop de aanhouding van V. plaatsvond, te komen. Politieambtenaar W. wist meerdere malen te voorkomen dat P. de aanhouding kon belemmeren en riep meerdere malen tegen P. dat hij weg moest gaan en zich niet met de aanhouding moest bemoeien. P. probeerde nogmaals om hardlopend langs de politieambtenaar W. te komen en schreeuwde daarbij hard: "En denk je dat ik bang ben voor zo'n hond." Op het moment waarop P. hem op 1 meter afstand was genaderd, beet de surveillancehond P. in zijn linkeronderbeen als gevolg waarvan P. kwam te vallen. Hij werd aangehouden. Hierna zorgde politieambtenaar W. er met zijn surveillancehond voor dat de rest van de aanwezige personen zich verwijderden. De aangehouden verdachten V., P. en N. werden kort daarna afgevoerd naar het politiebureau.

Nadat P. op het politiebureau aan de hulpofficier van justitie was voorgeleid, werd hij voor behandeling aan zijn bijtewonden naar het ziekenhuis gebracht. Na afloop van de behandeling werd P. naar het politiebureau teruggebracht. Na het afleggen van een korte verklaring werd P. weer in vrijheid gesteld.

Op 21 januari 2007 meldde politieambtenaar W. aan zijn meerdere dat hij zijn politie-surveillancehond had ingezet en dat P. in zijn linker onderbeen was gebeten. De

meerdere van M. legde deze melding in het bedrijfsprocessensysteem (BPS) vast in het standaard meldingsformulier geweldaanwending. De meerdere kruiste bij vraag 20 aan dat P. als gevolg van de geweldaanwending gering letsel had opgelopen.

Op 5 oktober 2007 diende verzoeker een klacht in bij het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland. De korpsbeheerder verklaarde de klacht over de proportionaliteit en subsidiariteit van het politieoptreden dan wel de geweldaanwending, niet ontvankelijk. De overige klachten van verzoeker werden door de korpsbeheerder niet gegrond verklaard.

Klacht 1 Het bijten door de politie surveillance- hond

De lezing van P.

Volgens de lezing van P. was er het volgende gebeurd. Volgens P. pakte V. een fiets op en gooide deze weg. Even daarna kwamen volgens P. de agenten van het bikersteam ter plaatse. P. dacht dat ze V. wilden aanhouden. De bikers reden zich op dat moment volgens P. klem tussen een obstakel en de groep waar P. deel van uitmaakte. Op dat moment pakte een agent van het bikersteam zijn fiets in handen en begon de groep vrienden van V. plotseling zeer hardhandig door middel van duwen en slaan met zijn fiets naar achteren te drukken. P. heeft de andere agent toen om zijn naam gevraagd omdat hij het niet normaal vond hoe de biker tekeer ging. V. maakte van dit moment gebruik om weg te lopen in de richting van een hoog hek. Ondertussen waren er volgens P. nog zeven agenten ter plaatse gekomen. P. heeft naar zijn zeggen zeker niet geschopt of geslagen tegen de biker of zijn fiets, maar zou rustig langs het groepje heen zijn gelopen. Hij wilde zien hoe het met V. ging die, nadat hij was weggelopen, verderop bij een hek, volgens P., zeer hardhandig door drie politieambtenaren werd aangehouden. P. wilde V. naar zijn zeggen helpen door op hem in te praten dat hij zich rustig moest houden met het doel hem te kalmeren. Politieambtenaar W. stond met zijn hond tussen V. en P. Politieambtenaar W. zou volgens P. aan hem hebben meegedeeld dat hij moest blijven staan. P. verwachtte niet dat hij de hond zou inzetten omdat P., naar zijn zeggen, niets agressiefs van plan was. Het enige wat P. wilde doen, was V. kalmeren omdat die op dat moment helemaal overstuur was. P. heeft toen overmoedig tegen politieambtenaar W. gezegd dat hij niet bang was voor zijn hond en is vervolgens om politieambtenaar W. heengelopen. Volgens P. was hij op dat moment nog zeker 10 á 15 meter verwijderd van de plaats waar de aanhouding van V. plaatsvond. Toch gaf politieambtenaar W. volgens P. de hond opdracht P. te bijten. Volgens P. werd hij door de hond in zijn kuit, voet en knie gebeten. Volgens P. werden daarbij zowel zijn schoen als broek daardoor kapotgebeten. P. stelt dat indien hij agressief was geweest, zoals sommige agenten zouden hebben verklaard, een van de andere ter plaatse gekomen politieambtenaren hem vast wel eerder zouden hebben aangehouden. Op die manier had volgens P. voorkomen kunnen worden dat hij gebeten zou worden. Volgens P. waren de andere politieambtenaren zeker daartoe in de gelegenheid geweest en hadden ze het zonder geweld af kunnen doen. P. verklaarde ook dat hij niemand van de andere agenten de opdracht aan politieambtenaar W. had horen

geven dat hij zijn hond moest inzetten als gewelddmiddel.

Tijdens het politieverhoor verklaarde P. dat de agenten die de aanhouding uitvoerden duidelijk tegen hem hadden gezegd dat hij weg moest gaan. Volgens P. voldeed hij daar niet aan omdat hij zijn vriend V. wilde helpen. Volgens P. was het allemaal niet de bedoeling. P. had ongeveer tien biertjes gedronken.

Standpunt van verzoeker

Volgens verzoeker was zijn zoon P. zich er niet van bewust dat zijn aanhouding was bevolen, hij wilde zich slechts onttrekken aan het tumult. Verzoeker stelde zich, onder verwijzing naar een rapport van de Nationale ombudsman met het nummer 1999/526, daarnaast op het standpunt dat het gedrag van zijn zoon P. niet zodanig agressief of bedreigend zou zijn geweest dat de aanhouding alleen met behulp van een politiehond kon worden bereikt. Volgens verzoeker heeft zijn zoon niet tegen de fiets van de bikers getrapt. Verzoeker stelt dat dit door derden wordt onderschreven. De politiehond had volgens verzoeker beter pas kunnen worden ingezet op het moment waarop er sprake zou zijn geweest van feitelijk geweld tegen de politieambtenaren. Verder verklaarde verzoeker tijdens de interne klachtbehandeling dat "als er door de politie drie keer niet wordt ingegrepen, terwijl dit wel had gekund, dan had de politie eerder moeten ingrijpen. Dan was de zaak niet zo geëscaleerd met zoveel jongeren in de directe nabijheid en was er niet gezegd 'nu is hij voor ons'".

Volgens verzoeker zijn er dezelfde nacht noch de dagen daarna van deze derden getuigenverklaringen opgenomen. Later hebben de getuigen zich, op verzoek van verzoeker, uit eigen beweging gemeld omdat zij volgens verzoeker uit de media een beeld zouden hebben gekregen dat niet strookte met wat er volgens verzoeker daadwerkelijk zou zijn gebeurd. Volgens verzoeker zijn er tegenstrijdige verklaringen. De verklaringen van de politieambtenaren over het incident staan volgens verzoeker haaks op de verklaringen die door getuigen zijn afgelegd. Volgens verzoeker was zijn zoon niet agressief geweest en heeft zijn zoon ook geen geweld gepleegd tegen de politie.

Standpunt van de korpsbeheerder

De korpsbeheerder liet aan de Nationale ombudsman weten dat hij nog steeds van oordeel was dat deze klacht niet ontvankelijk was omdat het niet tot zijn competentie behoorde om over de proportionaliteit en subsidiariteit van het politieoptreden te oordelen. Verzoekers zoon had zijn klacht over de inzet van de diensthond kunnen inbrengen in de strafzaak zodat de rechter erover had kunnen oordelen.

Standpunt van de hoofdofficier van justitie

De hoofdofficier van justitie te Zutphen liet aan de Nationale ombudsman weten dat hij van oordeel was dat het toegepaste geweld jegens P. (de zoon van verzoeker) in

overeenstemming was met het gestelde in artikel 8, lid 1 en lid 5 van de Politiewet 1993 (zie: Achtergrond, onder 2.) en daarmee rechtmatig was gebruikt.

Verklaringen van politieambtenaren in het onderzoek van de Nationale ombudsman

De bij de klacht betrokken politieambtenaar K. vertelde het volgende. Volgens K. ben je als politieman op het C.plein altijd wel blij dat, als er een situatie ontstaat waarbij je bijvoorbeeld een aanhouding hebt, er een schermutseling is of een grootschalige vechtpartij, er een hondengeleider ter plaatse komt om een grote groep op afstand te houden. Negen van de tien keer helpt dat volgens K. en dat is volgens hem perfect. Volgens K. is het gewoon een feit dat je de hondengeleider met de surveillancehond voor in de straat zet en dan duidelijk aangeeft, in de richting van de omstanders die schijnbaar de boel opruien, dit is even de grens en niet verder komen. Volgens K. staan er in principe in zo'n situatie altijd collega's achter de hondengeleider of komt er een tweede hondengeleider bij. Een hondengeleider kan de lijn waaraan zijn surveillancehond vastzit, vieren. Daar zit volgens K. twee tot drie meter tussen. Volgens K. kan een hondengeleider op die manier in principe een hele weg van een paar meter afzetten. Hij kan de surveillancehond dan van links naar rechts laten lopen. Volgens K. is de surveillancehond negen van de tien keer eerder een preventief middel dan een repressief middel.

Politieambtenaar B. verklaarde dat een diensthond in principe een goed middel is om af te schermen; om mensen op afstand te houden. Volgens B. geeft het hen vaak een beetje werkruimte om een aanhouding te verrichten zodat ze niet in hun nek worden besprongen. Volgens B. hoeft een hondengeleider niet in zijn eentje voor de afscherming te zorgen. Het kan zijn dat hij bijgestaan wordt. Volgens B. probeer je als team de aanhouding te verrichten. Volgens B. wordt een hond dan vaak in eerste instantie gebruikt om af te schermen omdat dat het meest effectief is.

Politieambtenaar OA. verklaarde dat hij zich niet meer kon herinneren hoeveel politieambtenaren er destijds aanwezig waren. Als daar vier of zes geüniformeerde collega's op een linie hadden gestaan dan was OA. daar niet naar toegegaan; dan had hij zich daar absoluut niet mee bemoeid. Volgens OA. zijn de twee bikers achter V. aangegaan. Om te voorkomen dat die hele groep daar achteraan zou gaan, was hij daar samen met zijn collega H. tussen gaan staan. Volgens OA. kon dat daar ook omdat er een wat smaller steegje was dat naar het daarachter gelegen terreintje liep (*waar V. naar toe rende*). Het was voor hem relatief simpel af te schermen.

Ze hadden P. niet aangehouden omdat ze met heel weinig mensen waren. Volgens OA. is het zo dat als jij daar met zijn tweeën staat en je wilt iemand uit die groep halen, je je buffer dan kwijt bent. Je bent bij één aanhouding namelijk twee mensen kwijt. Om die reden heeft OA. ongetwijfeld mensen geduwd en gevorderd dat ze weg moesten gaan maar ze niet meteen aangehouden. OA. verklaarde dat hij in zijn eigen ambtelijk verslag zag dat P. probeerde om een gaatje te vinden om langs de hondengeleider W. heen te glippen om

zich wederom met de aanhouding te bemoeien. P. had volgens OA. geen enkel ander doel om daar naar toe te gaan behalve dan om de aanhouding van zijn vriend V. te belemmeren. Volgens OA. nam de hondengeleider één deel van de afscherming voor zijn rekening en OA. een ander deel. OA. zag op een gegeven moment de surveillancehond flitsen. Dat ging heel snel. OA. kon zijn aandacht niet verdelen. OA. kon zich nog herinneren dat er echt heel vaak gevorderd was en dat er heel veel gedrukt is. Volgens OA. kan men zich niet verschuilen achter 'ik wist niet dat ik daar niet naar toe mocht.' Hoe vaak moet je iets zeggen?, aldus OA.

Hondengeleider W. verklaarde dat als zijn collega's een aanhouding doen, het zijn primaire taak als hondengeleider is dat zij hun werk veilig kunnen doen. Volgens W. is het dus zijn taak ervoor te zorgen dat geen omstander zich met die aanhouding bemoeit, laat staan deze belemmert. Volgens W. heeft hij dat die avond van de 21e januari 2007 ook gedaan. Over het incident zelf verklaarde W. het volgende:

"Toen ik aan kwam rijden, werd ik aangesproken door de bikers. Zij vertelden mij dat even daarvoor een meneer (*hierna: V.*) uit een horecagelegenheid was verwijderd of geweigerd vanwege zijn staat van dronkenschap. Die meneer V. was met veel overredingskracht gevorderd om het plein te verlaten. De verwachting van de betreffende collega's was dat die man (V.) zou terugkeren en dat als dat zo het geval was, hij zou worden aangehouden voor het niet voldoen aan een bevel of vordering. Dat zou ook nog wel wat met zich teweegbrengen. Terwijl ze dat tegen mij zeiden, wezen ze mij op een man en zeiden "daar komt hij al aan". Ik zag op een afstand van zo'n 100 á 150 meter een man met een wit shirt schreeuwend naar ons toekomen. Ik zag dat hij ter hoogte van de fietsenstalling een aldaar staande fiets pakte, deze boven zijn hoofd tilde en vervolgens met kracht van zich af gooide. Vervolgens bukte hij om een tweede fiets te pakken. Op dat moment heb ik voor mezelf ingeschat dat die aanhouding niet zonder slag of stoot zou gaan. Ik heb mijn diensthond uit de auto gehaald op het moment waarop de bikers besloten dat ze V. gingen aanhouden. Nogmaals, ik ben daar niet naar toegegaan met het idee om mijn diensthond in te moeten gaan zetten. De collega's, allebei bikers, gingen ter plaatse om die man aan te houden.

U vraagt mij hoe vaak P. heeft geprobeerd om bij V. te komen? Meerdere malen. Hij heeft gewoon zijn kans ingeschat. Op het moment waarop ik hier stond, rende hij naar daar en op het moment waarop ik daar stond rende hij naar hier. We renden heen en weer. Hij wilde maar een ding en dat was naar die vriend van hem (V.). Daar was hij helemaal op gefocust. Vervolgens kwam P. naar mij toe rennen al schreeuwend: "Ik ben niet bang voor jou en ik heb niets met die vuile kuthond te maken." Het was een fractie van een seconde en toen werd hij gebeten. Hij werd naar de grond gewerkt. Daarna werd de hond losgemaakt en werd P. aangehouden.

U vraagt mij waarom P. niet direct na het trappen tegen de fiets bij het transformatorhuisje is aangehouden? Op het moment waarop V. de benen nam moest ik prioriteiten stellen. Ik

begreep aan de reactie van de bikers dat hun prioriteit bij V. lag. Als ik dan overblijf dan ben ik in mijn eentje niet in de positie om P. aan te houden. Mijn prioriteit was op dat moment puur alleen ervoor te zorgen dat mijn collega's de aanhouding veilig konden verrichten. Het was geen traject van meerdere minuten, het volgde elkaar zo snel op. Vervolgens zocht P. meerdere keren willens en wetens de confrontatie en dan gebeurt het.

U vraagt mij wat maakte dat ik in de veronderstelling verkeerde dat ik mijn collega's en mijzelf moest beschermen tegen dreigend geweld van P? Het hele gedrag van P. buiten de keren dat hij hier geprobeerd heeft om de aanhouding te belemmeren. Op het moment dat P. de confrontatie met mij zocht, kwam hij zo (*W. spreidt zijn armen*) schreeuwend naar mij toe "en denk je dat ik bang ben voor die hond en wat heb ik met die kuthond van jou te maken." Het ontbrak er nog maar aan dat hij het schuim op de mond had. Hij was compleet buiten zinnen. Hij wilde maar een ding en dat was naar zijn vriend (V.) Ik heb hem zo vaak gezegd, doe het niet. In mijn beleving wilde P. dwars door mij heen. De hond stond hooguit een meter voor mij, verder kon hij niet. Als mijn hond de kans ziet om P. te grijpen dan betekent dat dat P. een á anderhalve meter voor mij stond en een volgende stap is 'klets'. Dan is er, gelet op de hele situatie ter plekke, voor mij geen andere uitweg. Het moet niet zo zijn dat ik achteruit moet. De overige omstanders waren wel luid aanwezig maar die hadden zoiets van dat flik ik niet. Op het moment waarop P. werd gebeten, was er bij de groep een moment van `hé, wat gebeurt hier'. Het betekende wel dat de rest van de groep zoiets had van tot hier en dat betekende ook dat de twee aangehouden verdachten konden worden afgevoerd. Als P. niet de confrontatie had gezocht dan was hij, denk ik, ook helemaal niet aangehouden.

U vraagt mij waarom ik mijn pepperspray, tijdens het heen en weer rennen, niet uit voorzorg ter hand heb genomen? Pepperspray binnen een groep is al lastig. Daarnaast is het voor mezelf onwerkbaar om naast een aangeliijnde hond pepperspray te gebruiken. Daarnaast wil ik er niet bij nadenken wat er gebeurt als ik degene ben die besmet raakt met een hond aan een touw. Dat is dus nooit een optie geweest. Het zou misschien wel een optie zijn geweest als ik geen hond bij me had gehad. Ik denk dat ik het dan wel zou hebben gebruikt maar in deze situatie was het geen optie. De korte wapenstok was ook geen optie. Ik zou niet weten hoe ik in de buurt van P. had moeten komen met een kort aangeliijnde hond. Op het moment waarop ik hem met de korte wapenstok zou willen raken dan zou P. nagenoeg tegen mij aan hebben moeten staan en dan zou het `en, en' geworden zijn. Op het moment waarop ik hem een tik zou geven dan weet ik dat mijn hond er ook aan hangt. U vraagt mij waarom ik niet met de lange wapenstok was uitgerust? Ik heb wel een lange wapenstok en die ligt standaard in mijn dienstauto en die mogen we gebruiken om mensen te prikken en hen op die manier op afstand te houden. U vraagt mij waarom ik mijn lange wapenstok niet heb meegenomen uit mijn auto? Op het moment waarop de situatie erom om vroeg, heb ik mijn hond gegrepen en ben eropaf gegaan. Ik heb nooit aan mijn lange wapenstok gedacht. Ik moet eerlijk zeggen dat ik hem zelden of nooit gebruik. Gelukkig kom ik ook zelden of nooit in een situatie waarin ik hem moet

gebruiken. Het is P. die de confrontatie met mij heeft opgezocht en niet andersom. Ik heb de confrontatie niet met de hond opgezocht. Ik denk dat ik datgene gedaan heb wat in mijn mogelijkheden lag. Ik heb meerdere malen geprobeerd om P. ervan te overtuigen die confrontatie niet aan te gaan en als hij dat dan toch doet. U vraagt mij of ik mijn hond het commando heb gegeven om P. te bijten op het moment waarop P. op mij afliep? Mijn hond beet P. op het moment waarop P. hem bij wijze van spreken in de bek liep. Er is niet één diensthond die toelaat dat iemand dwars door zijn geleider heen loopt. Ik ga voor die hond door het vuur en andersom ook. Als laatste wens ik nog op te merken, en dit heb ik ook meerdere malen verklaard, dat de verdachte een en ander aan zijn eigen handelen heeft te wijten. Hij had daar niet moeten zijn. Indien hij gevolg aan alle waarschuwingen had gegeven, was een en ander niet gebeurd."

Vergelijking getuigenverklaringen met de verklaringen van de betrokken politieambtenaren

Uit de verklaringen die een aantal weken later door vier getuigen (bekenden van P.) werden afgelegd, blijkt dat deze in ieder geval op twee punten haaks staan op de verklaringen van de politieambtenaren. Zo verklaren een aantal getuigen dat P. met getuige C. en niet met N. bij de bikers stond op het moment waarop de bikers hun eerste poging deden om V. aan te houden. Verder verklaren ze dat in ieder geval een van de bikers zijn fiets heeft gebruikt om P. af te weren dan wel tegen te houden. Tenslotte verklaart geen van de getuigen dat zij gezien hebben dat P. of C. geweld heeft gebruikt in de richting van de politieambtenaren.

Ten aanzien van het wel of niet opdracht geven voor het bijten door de surveillancehond

Volgens verzoeker heeft politieambtenaar W. zijn surveillancehond de opdracht gegeven om zijn zoon P. te bijten. Volgens verzoeker heeft W. dat mondeling tegenover hem verklaard en zou W. dat ook in zijn proces-verbaal hebben verklaard.

Politieambtenaar W. verklaarde tegenover een medewerker van de Nationale ombudsman dat P. meerdere malen bij V. probeerde te komen. Volgens W. schatte P. zijn kans in. Volgens W. rende hij telkens met P. heen en weer teneinde P. te kunnen beletten om bij V. te komen. Volgens W. kwam P. op een gegeven moment al schreeuwend: "Ik ben niet bang voor jou en ik heb niets met die vuile kuthond te maken." naar hem toe rennen. Volgens W. was het een fractie van een seconde en toen werd P. door de surveillancehond gebeten. P. werd vervolgens naar de grond gewerkt. Volgens W. heeft hij zijn surveillancehond geen opdracht gegeven om P. te bijten. Volgens W. heeft zijn surveillancehond P. gebeten op het moment waarop P. op W. afliep. Volgens W. laat geen enkele surveillancehond toe dat iemand dwars door zijn geleider heenloopt. Zijn hond gaat volgens W. voor hem door het vuur. Volgens W. liep P. bij zijn surveillancehond "in de bek".

Ten aanzien van het aantal malen dat P. door de surveillancehond zou zijn gebeten

Volgens verzoeker wekken de processen-verbaal de suggestie dat zijn zoon P. slechts eenmaal zou zijn gebeten. Volgens verzoeker moet zijn zoon, gelet op het letsel in diens knie, voet en kuit, minimaal drie keer door de hond zijn gebeten.

Politieambtenaar W. verklaarde tegenover een medewerker van de Nationale ombudsman daarover het volgende. Volgens W. was P. in zijn knie/kuit gebeten. Volgens W. kan zijn surveillancehond een keer hebben overgebeten (politiejargon voor dat de hond na de eerste beet, de verdachte op een andere plaats in de buurt van de eerste beet nog een keer bijt). Volgens W. beet zijn hond als een bankschroef, wat volgens W. betekent dat hij op de plaats waarop hij inbijt vast blijft houden. Volgens W. staakte verdachte P. op het moment dat hij door de diensthond werd gebeten, zijn verzet niet doch trachtte weg te lopen, terwijl de surveillancehond hem vast had aan zijn onderbeen. Naarmate een verdachte meer verzet biedt, zal de surveillancehond volgens W. harder bijten dan wel overbijten om op die manier te proberen de verdachte tot staan te brengen. Volgens W. zijn op kleurenfoto's die van het letsel van P. genomen zijn, op de wreef van de voet van P. inderdaad een aantal rode drukpunten te zien. Volgens W. is dat geen letsel. Volgens W. kan het zijn dat zijn surveillancehond eerst heeft geprobeerd om in de voet van P. te bijten. Een surveillancehond zal volgens W. een plek zoeken die hij goed kan vastpakken. Volgens W. zal een surveillancehond niet het puntje van een been pakken. Volgens W. is dit misschien de eerste aanzet geweest en heeft zijn surveillancehond toen gedacht, "je staakt je verzet niet dan pak ik mijn bek vol." Het is dus volgens W. mogelijk dat de surveillancehond de verdachte P. twee keer gebeten heeft in die zin dat er een keer sprake was van een 'probeer' beet en een keer sprake was van een echte beet. Volgens W. is dit te wijten aan het feit dat P. zijn verzet in de richting van de surveillancehond niet staakte doch probeerde weg te lopen terwijl de hond nog aan zijn been zat. Had hij zijn verzet direct gestaakt zou P. volgens W. waarschijnlijk minder letsel hebben gehad.

Beoordeling van klacht 1 door de Nationale ombudsman

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet (zie: Achtergrond, onder 1.) en internationale verdragen wordt beschermd. Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid Politiewet 1993, geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voor handen is (zie Achtergrond, onder 2.). Gelet op de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (zie: Achtergrond, onder 3.) valt het bijten door een surveillancehond ook onder het gebruik van geweld. De inzet van een surveillancehond is een zwaar middel, waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt en is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een

surveillancehondengeleider (zie Achtergrond, onder 3.). Uit de keuringseisen waaraan een surveillancehond moet voldoen, kan aanvullend worden afgeleid onder welke omstandigheden een surveillancehond kan worden ingezet. De regelgeving bevat evenwel geen nadere precisering onder welke voorwaarden de surveillancehond mag worden ingezet. Daarop zijn wel - zoals bij ieder gebruik van geweld door de politie - de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing.

In deze zaak bestaat er geen discussie over de vraag of politieambtenaar W. in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening opereerde. Uit het onderzoek is gebleken dat politieambtenaar W. probeerde te voorkomen dat P. de aanhouding van zijn vriend V. nog een tweede keer zou kunnen belemmeren. W. schermde op dat moment met behulp van zijn surveillancehond de aanhouding van V. af en creëerde op die manier een veilige werkruimte voor zijn collega's. Omdat zijn collega's AO. en H. op hun beurt ook druk bezig waren om de groep waarvan P. deel uitmaakte, op een afstand te houden, acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat politieambtenaar W. er op dat moment alleen voor stond en bij het afschermen geen assistentie van andere collega's kon krijgen. Verder is gebleken dat politieambtenaar W. verzoekers zoon P. diverse malen mondeling heeft gewaarschuwd voor het inzetten van de diensthond teneinde te voorkomen dat P zich wederom fysiek met de aanhouding van V. kon bemoeien. Desondanks heeft P. meerdere malen getracht om bij zijn vriend V. te komen door te proberen om langs politieambtenaar W. en diens surveillancehond te glippen. Politieambtenaar W. probeerde dit telkenmale te beletten door de aanhouding van V. met behulp van zijn surveillancehond, middels heen en weer lopen, fysiek af te schermen. Op een gegeven moment heeft P. geprobeerd om vlak langs, dan wel door, deze afscherming heen te lopen. Aldus heeft hij de waarschuwingen en bevelen van W. genegeerd. Het is de Nationale ombudsman ambtshalve bekend dat surveillancehonden worden getraind om hun geleider te beschermen op het moment waarop hun geleider door een persoon wordt aangevallen. Het is de Nationale ombudsman ook bekend dat personen die tijdens een hectische situatie een hondengeleider op een te korte afstand benaderen, door de surveillancehond gebeten kunnen worden. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat de surveillancehond, zonder daartoe van W. de opdracht te hebben gekregen, P. in een reflex spontaan heeft gebeten op het moment waarop deze een uitval deed met het doel langs zijn geleider W. te komen. Door zich zo nadrukkelijk met de aanhouding van V. te proberen te bemoeien, heeft P. zichzelf in een situatie gebracht waarbij hij het gerede risico liep om door de surveillancehond te worden gebeten. Helaas heeft P., mogelijk als gevolg van zijn alcoholgebruik, de situatie verkeerd ingeschat en is hij als gevolg van zijn plotselinge uitval in de richting van de plaats waar de aanhouding van V. plaatsvond, door de surveillancehond van W. gebeten.

Dit leidt tot de conclusie dat de diensthond het 'lichtste' middel was dat politieambtenaar W., na het geven van diverse waarschuwingen, in verhouding tot de ernst van de situatie nog kon inzetten. De Nationale ombudsman is daarmee van oordeel dat de keuze van

politieambtenaar W voor het dreigend gebruiken van zijn diensthond in relatie met het te bereiken doel, het creëren van een veilige werkruimte, niet onevenredig is geweest. De Nationale ombudsman is daarom van oordeel dat het grondrecht op lichamelijke integriteit zoveel als mogelijk was, is gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Klacht 2 Het niet direct bieden van medische zorg

Visie van de korpsbeheerder

In zijn reactie liet de korpsbeheerder aan de Nationale ombudsman weten dat hij bij zijn eerder ingenomen standpunt bleef dat deze klacht niet gegrond was en verwees daarbij naar de motivering van de klachtadviescommissie. De klachtadviescommissie oordeelde dat de zoon van verzoeker binnen verantwoorde tijd, nadat hij om 00:52 uur was voorgeleid aan de hulpofficier van justitie, voor medische behandeling was overgebracht naar een ziekenhuis. De klachtadviescommissie was van oordeel dat het letsel zoals dat omschreven was in de brief van het ziekenhuis, geen aanleiding gaf om te veronderstellen dat de zoon van verzoeker niet kon worden ingesloten in een politiecel.

Visie van verzoeker

Omdat er als gevolg van de beten van de politiehond bij verzoekers zoon letsel van meer dan geringe betekenis was toegebracht, had volgens verzoeker zijn zoon, conform de daarop toepasselijke regelgeving (zie: Achtergrond, onder 3.), onmiddellijk naar het ziekenhuis dienen te worden overgebracht. In plaats daarvan had de politie verzoekers zoon, die volgens verzoeker hevig uit zijn open wonden bloedde, eerst naar het politiebureau overgebracht en in een verhoorkamer gezet. Verzoekers zoon zou handdoeken hebben gekregen om het bloed dat uit zijn verwondingen kwam, enigszins te kunnen stelpen. Volgens verzoekers zoon P. zou er op het politiebureau tussen verschillende agenten een discussie zijn geweest over de vraag of hij (P.) medisch verzorgd zou moeten worden voordat hij zou worden verhoord. Uiteindelijk zou een van de politieambtenaren verzoekers zoon P. hebben meegenomen naar het ziekenhuis.

Verzoeker stelde zich, onder verwijzing naar een rapport van de Nationale ombudsman met het nummer 1999/526, daarnaast op het standpunt dat politieambtenaar W. direct na de aanhouding dan wel na de overdracht op het politiebureau, de wonden serieus had dienen te bekijken. Indien er beter naar de wonden van P. zou zijn gekeken dan zou P. direct voor medische behandeling zijn overgebracht naar het ziekenhuis. Ten slotte was verzoeker van mening dat de politie niet behoorlijk had gehandeld door zijn zoon P. na zijn vrijlating op straat te zetten en hem aanvankelijk, in strijd met artikel 36 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (zie: Achtergrond, onder 3.), aan zijn lot over te laten. Volgens

verzoeker kreeg zijn zoon P. enige tijd later bij toeval een lift van een politieambtenaar die medelijden met hem had.

Verklaringen van de betrokken politieambtenaren

Tijdens de interne klachtbehandeling verklaarde politieambtenaar W. tegenover de klachtencommissie dat het een pittige bijtewond bleek te zijn. W. verklaarde verder dat hij had gezegd dat P. voor behandeling van deze wond naar het ziekenhuis moest. Politieambtenaar E. verklaarde tijdens de interne klachtbehandeling dat het letsel van verzoekers zoon wel meeviel en er om die reden geen aanleiding was geweest om hem met de ambulance naar het ziekenhuis te laten brengen. Volgens E. kon verzoekers zoon nog 'gewoon' lopen en voelde hij de pijn niet zo erg als gevolg van het eerdere gebruik van alcoholische drank. E. verklaarde verder dat hij tijdens de behandeling in het ziekenhuis had gezien dat het een behoorlijke bijtewond was en dat het een vieze wond was. Volgens E. rijdt de politie in zo'n geval 's nachts stevig door en zal de rit naar het ziekenhuis tussen de vijf en hooguit tien minuten hebben gekost.

Politieambtenaar W. verklaarde tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman dat hij zich nog kon herinneren dat hij zelf á la minute naar het bureau was gereden. Volgens W. had hij op het politiebureau contact gehad met zijn collega's en tegen hen gezegd: "denk eraan, ik heb het letsel niet gezien maar denk aan een arts." Normaal komt er volgens W. een GGD arts naar het politiebureau. Volgens W. werd het al vrij snel duidelijk dat het een pittig letsel was. W. verklaarde dat hij dat letsel niet had gezien maar het had gehoord van zijn collega's. Volgens W. wordt iemand die is aangehouden eerst naar het politiebureau gebracht alwaar het letsel wordt bekeken of je doet dat ter plaatse maar dan moet de situatie daar volgens W. ook naar zijn. Volgens W. heeft degene die de voorgeleiding deed, tegen hem gezegd dat P. vrij aardig gewond was. W. had toen gezegd dat ze niet op een GGD arts moesten gaan wachten omdat deze arts, volgens W., met een beetje pech uit Winterswijk zou moeten komen. In zo'n geval ben je volgens W. een uur verder. W. heeft toen gezegd, "breng hem naar de eerste hulp". Volgens W. is dat toen ook gebeurd.

In het meldingsformulier geweldaanwending staat dat door de officier van dienst (OVD) werd besloten dat P. na zijn voorgeleiding aan de hulpofficier van justitie meteen voor behandeling van de bijtewond naar het ziekenhuis diende te worden overgebracht.

Tijdslijn

Uit een uitdraai van het bedrijfsprocessensysteem (BPS) van de politie Noord- en Oost-Gelderland blijkt dat verzoeker om 00:41 uur is aangehouden en op dat moment of kort daarvoor is gebeten door de surveillancehond. Verder blijkt uit BPS dat verzoeker om 00:45 uur op het politiebureau aankwam en om 00:52 uur werd voorgeleid aan een hulpofficier van justitie. Na de voorgeleiding is verzoeker voor medische behandeling naar

het ziekenhuis gebracht. Uit het bedrijfsprocessensysteem (BPS) kan niet worden opgemaakt op welk tijdstip P. precies naar het ziekenhuis is overgebracht. De behandeling in het ziekenhuis duurde volgens politieambtenaar E. drie kwartier tot een uur. Uit de Basis Arrestanten Module kan volgens de politie worden opgemaakt dat verzoekers zoon P. om 02:26 uur weer is ingesloten in een politiecel. Uit het proces-verbaal van verhoor blijkt dat P. omstreeks 06:18 uur is verhoord en omstreeks 06:45 uur weer in vrijheid is gesteld. Volgens de routeplanner van de ANWB zou de rit van het politiebureau naar het Lucas ziekenhuis ongeveer 12 minuten hebben geduurd.

Foto's van het letsel

Verzoeker legde tijdens het onderzoek een aantal kleurenfoto's over die van het letsel van P. waren gemaakt. Op de foto's van het onderbeen van P. zijn aan de zijkant van de kuit en de bovenkant van de knie, meerdere vleeswonden en een aantal krassen te zien die tezamen één bijtewond lijken te vormen. Verder is op een foto een stuk van de wreef van de voet en enkel van P. te zien. Bij de wreef van de voet zijn rode puntjes te zien.

Beoordeling van klacht 2 door de Nationale ombudsman

Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen. Dit vereiste brengt mee dat de politie omstandigheden moet creëren waarin de gezondheid van een gewonde persoon die wordt aangehouden, op het vlak van medische zorg zo veel mogelijk is gewaarborgd. Dit vereiste is onder meer uitgewerkt in artikel 24 van de Ambtsinstructie voor de Politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar hierna: Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 3.) waarin staat dat een politieambtenaar ervoor zorgt dat personen, waaronder begrepen verdachten, met ernstige verwondingen per ambulance naar het ziekenhuis worden vervoerd. Daarnaast is in artikel 32 lid 1 Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 3.) bepaald dat in het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft, de politieambtenaar met de arts overlegt. In artikel 36 van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 3.) is verder voor de politie de plicht opgenomen om bij de invrijheidstelling van een persoon die zichzelf niet kan verplaatsen of vervoeren, ervoor te zorgen dat er vervoer en begeleiding voor die persoon beschikbaar is. Het bevreemdt de Nationale ombudsman dat de politie, bij de invrijheidstelling van P. niet direct voor vervoer van P. naar huis heeft gezorgd.

De Nationale ombudsman acht het, gelet op de hiervoor beschreven tijdlijn, aannemelijk dat verzoekers zoon omstreeks 01:00 uur voor medische behandeling naar het ziekenhuis is overgebracht en daar omstreeks 01:15 uur is aangekomen. Tussen het moment waarop P. door de surveillancehond werd gebeten en het moment waarop hij in het ziekenhuis aankwam, heeft dan een tijdsperiode van ongeveer 30 minuten gezeten.

Hoewel artikel 24 Ambtsinstructie aangeeft dat politieambtenaren ervoor dienen te zorgen dat personen met ernstige verwondingen per ambulance naar het ziekenhuis worden vervoerd, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de ernst van het letsel van P. niet van een zodanige aard was dat vervoer door een ambulance noodzakelijk zou zijn geweest. Vervolgens dringt de vraag zich op of de betrokken politieambtenaren zelf P. direct naar het ziekenhuis hadden dienen over te brengen. Artikel 53, derde lid (zie Achtergrond, onder 4.) bepaalt dat een verdachte die op heterdaad is aangehouden, ten spoedigste aan een hulpofficier van justitie wordt voorgeleid. In dat kader is verzoeker zoon P. eerst naar het politiebureau overgebracht. Dat politiebureau bevond zich hemelsbreed op ongeveer 200 meter afstand van de plaats waar de aanhouding van P. had plaatsgevonden. Politieambtenaar W. had aangegeven dat P. voor behandeling van zijn wonden naar het ziekenhuis moest. Uit de verklaring die W. tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman aflegde, kan worden opgemaakt dat het niet wenselijk was om de komst van een GGD arts af te wachten. Gelet op de aard en ernst van het letsel van P. acht de Nationale ombudsman de termijn waarbinnen verzoeker naar het ziekenhuis is overgebracht, niet onredelijk en is daarmee van oordeel dat niet gezegd kan worden dat hiermee in strijd met het vereiste van bijzondere zorg is gehandeld.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Klacht 3 Het niet naleven van de toepasselijke wet- en regelgeving bij de administratieve afwikkeling van het geweldgebruik

Standpunt van verzoeker

Volgens verzoeker heeft zijn zoon P. na zijn aanhouding slechts een korte verklaring afgelegd omdat hij als gevolg van zijn verwondingen snel naar huis wilde. Verzoeker vindt het niet eerlijk dat de agenten wel één tot twee weken later nog extra verklaringen konden afleggen terwijl zijn zoon P. niet in de gelegenheid werd gesteld om alsnog een aanvullende uitgebreide verklaring te geven. Verder was het geweldmeldingsformulier volgens verzoeker op een onzorgvuldige wijze ingevuld en afgedaan. Zo is het formulier volgens verzoeker niet door de districtschef zelf maar door iemand anders ondertekend. Het verkeerd invullen van het formulier, met name vraag 20, heeft naar de mening van verzoeker met zich meegebracht dat er een vertekend beeld is ontstaan voor iedereen die in het verdere verloop van het beoordelingsproces op basis van de geweldmelding een oordeel moest vellen over het geweld dat door de surveillancehond was aangewend. Zo komt de korte beschrijving in het meldingsformulier geweldaanwending (bij punt 22) volgens verzoeker niet overeen met het gros van de verklaringen van de agenten. Verder strookt de weergave volgens verzoeker zeker niet met de latere verklaringen die politieambtenaar W. zowel in zijn processen-verbaal als verklaringen bij de klachtadviescommissie had afgelegd. Volgens verzoeker wordt hierdoor een onjuist beeld gegeven van de situatie en wordt er een agressief beeld van zijn zoon P. geschetst dat haaks zou staan op het beeld dat volgens verzoeker uit de processen-verbaal en de

getuigenverklaringen naar voren komt. Volgens verzoeker is dit van invloed geweest op de latere beoordeling van het geweldgebruik door de districtschef en het Openbaar Ministerie. Ten slotte zou de onjuiste informatie volgens verzoeker van invloed zijn geweest op de beslissing of er wel of geen onafhankelijk onderzoek naar dit geweldgebruik diende te worden verricht. Volgens verzoeker had er naar aanleiding van het geweldincident, op grond van het *Protocol voor aanpak van agressie en geweld tegen de politie* juist een onafhankelijk onderzoek door een Bureau Intern Onderzoek (BIO) dienen plaats te vinden. Doordat dit niet is gebeurd, zijn volgens verzoeker mogelijk de belangen van zijn zoon geschaad. Ten slotte bracht verzoeker naar voren dat het door de politie gebruikte geweld door de politie Apeldoorn niet binnen 48 uur conform de daarop van toepassing zijnde regelgeving aan het Openbaar Ministerie was gemeld, maar pas een maand later.

Standpunt van de korpsbeheerder

In zijn reactie liet de korpsbeheerder aan de Nationale ombudsman weten dat hij bij zijn eerder ingenomen standpunt bleef. Hij voegde daaraan toe dat verzoeker kennelijk de verwachting had dat de politie een onafhankelijk intern onderzoek door het Bureau Integriteit en Veiligheid zou laten uitvoeren, hetgeen niet was gebeurd. Volgens de korpsbeheerder bestond er, mede gelet op het oordeel van de officier van justitie dat er rechtmatig geweld was aangewend, geen aanleiding om nader intern onderzoek te laten verrichten door het Bureau Integriteit en Veiligheid.

Standpunt van de hoofdofficier van justitie

De hoofdofficier van justitie te Zutphen liet in zijn reactie aan de Nationale ombudsman weten dat hij van oordeel was dat het onjuist was dat de betreffende geweldsaanwending niet binnen 48 uur door de politie Noord- en Oost-Gelderland aan het Openbaar Ministerie was gemeld.

Onderzoek door de Nationale ombudsman

1. Het door P. laten afleggen van een korte verklaring

Politieambtenaar W. verklaarde tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman dat hij aan zijn collega's van de vroege dienst had gevraagd of ze P., gelet op zijn letsel, eerder wilden horen dan gebruikelijk zou zijn. Volgens W. wordt een ingesloten verdachte normaal gesproken door personeel van de dagdienst gehoord. Dit is volgens W. dan nooit eerder dan een uur of 09:00 of 10:00 uur. Dit zou dan volgens W. hebben betekend dat het langer zou hebben geduurd voordat P. naar huis had kunnen gaan. W. gaf aan dat hij ook tegen zijn collega's had gezegd dat P. misschien verging van de pijn en aanzienlijk gewond was. W. had verder tegen hen gezegd dat ze P. niet tot 9.00 uur moesten laten wachten en aan hen gevraagd of ze P. meteen wilden horen. Als P. later op elk willekeurig moment had gebeld en had gezegd dat hij wilde terugkomen op zijn verklaring dan was dat

volgens W. geen enkel probleem geweest. W. had de verklaring van P. ook gelezen en vond hem ook wel kort. Volgens W. is dat misschien wel gebeurd omdat zijn collega's hebben gezegd 'laat hem maar naar huis gaan'.

2. Het geweldmeldingsformulier

2.1 Gemoedstoestand van de verdachte

Bij vraag 18 van het geweldmeldingsformulier, waar kan worden aangegeven of de verdachte agressief, buitenzinnig, etc. was, is niets ingevuld. In processen-verbaal die op latere datum zijn opgemaakt, wordt melding gemaakt dat P. een agressieve blik zou hebben gehad en zich, bij de eerste poging om V. aan te houden, gewelddadig zou hebben gedragen door tegen de fiets van de biker aan te trappen. S. kon tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman geen antwoord geven op de vraag waarom hij destijds bij vraag 18 niets had ingevuld.

2.2 Aard van het letsel

De Nationale ombudsman stelt vast dat bij vraag 20 van het geweldmeldingsformulier '*gevolgen aanwenden geweld*' bij burger '*letsel van geringe betekenis*' is aangekruist.

Politieambtenaar W. verklaarde tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman dat hij het geweld direct aan zijn meerdere S. had gemeld en aan hem kort de situatie had geschetst. Tijdens dit gesprek had W. tevens tegen S. gezegd dat P. naar het ziekenhuis moest. Tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman gaf S. aan dat hij op basis van, wat hij aanduidde als zijn, 'gezond boeren verstand' altijd besluit of er sprake is van letsel van geringe betekenis of letsel van meer dan geringe betekenis.

Hoewel het begrip 'letsel van meer dan geringe betekenis' noch in de Ambtsinstructie 1994, noch in de Nota van toelichting bij de Ambtsinstructie nader wordt omschreven, beschikt het regionale politiekorps Noord- en Oost- Gelderland over een dienstvoorschrift, '*Gewijzigde procedure melding geweldsaanwending*', waarin het begrip concreet wordt uitgewerkt. Het betreffende dienstvoorschrift is op 22 oktober 2001 door de korpschef naar de districts-/divisiechefs, de teamchefs en de hoofden van de stafdiensten in de politieregio Noord- en Oost-Gelderland gestuurd met het verzoek daar intern bekendheid aan te geven. In het dienstvoorschrift wordt het begrip 'letsel van meer dan geringe betekenis' in relatie met artikel 17 lid 3 van de Ambtsinstructie (zie: Achtergrond, onder 3.) concreet als volgt beschreven:

"Letstel van meer dan geringe betekenis is aanwezig indien een persoon zich, ten gevolge van het tegen hem gebruikte geweld, onder doktersbehandeling heeft moeten stellen en er daarbij ook daadwerkelijk letsel wordt geconstateerd."

2.3 Ondertekening van het geweldmeldingsformulier

Tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman werd door de politie Noord- en Oost-Gelderland meegedeeld dat het geweldmeldingsformulier was ondertekend door de plaatsvervangend districtschef.

3. Het niet tijdig melden van het geweld aan de officier van justitie

De Nationale ombudsman stelt vast dat politieambtenaar W. de omstandigheid dat P. door zijn surveillancehond was gebeten en dat P. als gevolg daarvan letsel had opgelopen op 21 januari 2007, onverwijld aan zijn meerdere S. heeft gemeld. W. gaf daarbij aan S. aan dat P. voor behandeling van het letsel naar het ziekenhuis diende te worden overgebracht. S. heeft vervolgens naar aanleiding van de mondelinge melding van W. een geweldmeldingsformulier opgemaakt. Op dit formulier heeft S. bij vraag 20, *gevolgen van de geweldaanwending*, ingevuld dat P. aan het geweldgebruik letsel van geringe betekenis had overgehouden.

4. Geen onafhankelijk opsporingsonderzoek door het Bureau Intern Onderzoek uitgevoerd

In het landelijke *Protocol aanpak agressie en geweld tegen de politie* (hierna: het 'geweldprotocol') waarnaar verzoeker verwees, worden een aantal verschillende manieren besproken waarop de politie kan reageren op geweld en agressie dat tegen politieambtenaren is gebruikt. In het geweldprotocol staat dat het rechercheonderzoek naar het geweld tegen de politie, dient te worden verricht door (politie)functionarissen die niet zelf betrokken zijn geweest bij het geweldincident. Aanvullend stelt het geweldprotocol de eis dat de politieambtenaren die het onderzoek uitvoeren "voldoende objectiviteit en distantie moeten kunnen betrachten en voldoende ervaring moeten hebben in het behandelen van geweldzaken."

Beoordeling van klacht 3 door de Nationale ombudsman

Het vereiste van administratieve nauwkeurigheid houdt in dat overheidsinstanties secuur werken. Dit vereiste brengt met zich mee dat de politieambtenaren secuur te werk gaan bij de administratieve afhandeling van een zaak waarin zij gebruik hebben gemaakt van de aan hen toegekende geweldbevoegdheid.

Ten aanzien van het laten afleggen van een korte verklaring kan de Nationale ombudsman zich voorstellen dat de politieambtenaren die het verhoor afnamen, verzoekers zoon P., gelet op diens letsel, niet langer hebben willen vasthouden dan nodig was. Daarentegen is de Nationale ombudsman van mening dat van de verhorende politieambtenaren wel had mogen worden verwacht dat ze, tijdens de invrijheidstelling, tegen P. zouden hebben gezegd dat P. op een later gelegen moment de mogelijkheid zou hebben om nog een aanvullende, uitgebreidere verklaring af te leggen.

Ten aanzien van het geweldmeldingsformulier is de Nationale ombudsman in de eerste plaats van mening dat vraag 16 *'Doel aanwenden van het geweld'* van het geweldmeldingsformulier onvolledig is ingevuld. P. was immers door de surveillancehond gebeten omdat de hond kennelijk in de veronderstelling verkeerde dat zijn geleider W. door P. werd aangevallen. De surveillancehond wilde dit geweld, middels het bijten van P., afwenden. Voor wat betreft het niet invullen van vraag 18 onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel. Achteraf kan namelijk niet worden vastgesteld of politieambtenaar W., de omstandigheid dat P. buiten zinnen en agressief was geweest, tijdens zijn mondelinge melding aan zijn meerdere S. expliciet heeft doorgegeven.

In de tweede plaats is de Nationale ombudsman van oordeel dat, nu P. in het ziekenhuis door een arts is behandeld voor zijn verwondingen, S. vraag 20 op het geweldmeldingsformulier, ondanks de toelichting in de *'Gewijzigde procedure melding geweldsaanwending'* van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland, onjuist heeft ingevuld. S. heeft het geweldmeldingsformulier op een aantal punten onjuist ingevuld. De Nationale ombudsman acht dit niet zorgvuldig.

De Nationale ombudsman acht het niet ongebruikelijk dat de plaatsvervangend districtschef het geweld heeft beoordeeld en vervolgens het geweldmeldingsformulier, gelet op zijn functie, zelf heeft ondertekend.

De Nationale ombudsman heeft eerder vastgesteld dat het letsel van P. op basis van het dienstvoorschrift *'Gewijzigde procedure melding geweldsaanwending'* dient te worden aangemerkt als 'letsel van meer dan geringe betekenis'. Op grond van artikel 17 lid 3 van de Ambtsinstructie en het dienstvoorschrift *'Gewijzigde procedure melding geweldsaanwending'* had de geweldsaanwending binnen 48 door de korpschef moeten worden gemeld aan de hoofdofficier van justitie te Zutphen. S. heeft tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman verklaard dat hij het geweldmeldingsformulier, na het invullen, in het postvak van de korpsleiding had gelegd. Doordat S. vraag 20 onjuist had ingevuld, is het geweld niet binnen 48 uur maar pas 30 dagen later, door de korpschef ter kennis van de hoofdofficier van justitie gebracht. De Nationale ombudsman is met de hoofdofficier van justitie te Zutphen van oordeel dat het onjuist was dat dit niet eerder was gebeurd.

Uit het *Protocol aanpak agressie en geweld tegen de politie* (geweldprotocol) kan volgens de Nationale ombudsman niet worden afgeleid dat er in het geval van geweldgebruik door een politieambtenaar altijd een onderzoek door een Bureau Intern Onderzoek (BIO) dient te worden uitgevoerd. Een BIO wordt normaal gesproken alleen ingezet in gevallen waarin de betrokken politieambtenaar ervan wordt verdacht onrechtmatig gebruik te hebben gemaakt van zijn geweldbevoegdheid of bij de rechtmatige uitoefening daarvan, excessief te werk is gegaan. Het protocol ziet echter op situaties waarin er sprake is geweest van geweld *tegen* de politie.

Hoewel er in het geval van verzoekers zoon P., geen feiten en omstandigheden waren die direct aanleiding gaven voor het instellen van een onderzoek door een BIO, is de Nationale ombudsman van oordeel dat een dergelijk onderzoek onder omstandigheden wel een meerwaarde zou kunnen hebben. In gevallen waarin er, tengevolge van politieel geweldgebruik, aanzienlijk letsel is toegebracht bij een burger, zou objectief onderzoek door een BIO een zorgvuldigere beoordeling van het aangewende geweld mogelijk kunnen maken. Achteraf dient immers te worden beoordeeld of de betreffende politieambtenaar op een verantwoorde wijze gebruik heeft gemaakt van het aan hem toegekende geweldmonopolie. De functionarissen die het geweld beoordelen baseren zich op de informatie die hun ter beschikking is gesteld. Wanneer de beschikbare informatie op onzorgvuldig wijze is vastgelegd, dan bestaat het gevaar dat daardoor de beoordeling wordt beïnvloed.

Gelet op het voorgaande komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de politie tijdens het afwikkelen van het geweldincident op een aantal punten heeft gehandeld in strijd met het vereiste van administratieve nauwkeurigheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk

Klacht 4 Het niet ontvankelijk verklaren van verzoekers klacht over het geweld

Visie van de korpsbeheerder

De korpsbeheerder liet aan de Nationale ombudsman weten dat de voorzitter van de klachtadviescommissie in overleg met hem had besloten om geen reactie te geven op deze klacht. De voorzitter stelde zich op het standpunt dat, met het verwoorden van de zienswijze van de commissie in het klachtadvies, de taak van de commissie, inclusief die van de voorzitter, erop zat.

Visie van de klachtadviescommissie

De klachtadviescommissie gaf tijdens de interne klachtenprocedure in haar advies aan de korpsbeheerder aan, dat het niet tot haar competentie behoorde om over de proportionaliteit en subsidiariteit van het politieoptreden te oordelen dan wel om de korpsbeheerder hierover te adviseren. De commissie was verder van oordeel dat verzoekers zoon zijn klacht over het geweldgebruik door de politie, had kunnen inbrengen in de strafzaak zodat de rechter erover had kunnen oordelen.

Visie verzoeker

Verzoeker was van mening dat hij, door het advies van de klachtadviescommissie aan de korpsbeheerder om zijn klacht over het geweld tegen zijn zoon niet ontvankelijk te verklaren, in zijn belang bij een objectieve behandeling van die klacht was geschaad.

Beoordeling van klacht 4 door de Nationale ombudsman

Het beginsel van fair play houdt voor overheidsinstanties in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit vereiste brengt met zich mee dat geen onnodige belemmeringen mogen worden opgeworpen voor klachtbehandeling.

De Nationale ombudsman kan de korpsbeheerder niet volgen in zijn opvatting dat hij de klacht over de proportionaliteit en subsidiariteit van het politieoptreden niet zou mogen toetsen. De Nationale ombudsman is van mening dat daar wel degelijk ruimte voor is. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de korpsbeheerder bij de beoordeling veelal aansluiting zal zoeken bij het oordeel van de officier van justitie en dat oordeel zwaar zal laten wegen.

De klachtadviescommissie wierp verzoeker tegen dat zijn zoon P. geen gebruik had gemaakt van de mogelijkheid om zijn klacht over het politieoptreden aan de strafrechter voor te leggen. Kennelijk baseerde de klachtadviescommissie haar advies om verzoekers klacht over de proportionaliteit en subsidiariteit van het politieoptreden en het geweldgebruik door de politie niet ontvankelijk te verklaren op artikel 9:8 lid 1 sub e van de Algemene wet bestuursrecht (zie: Achtergrond, onder 6.). Op grond van artikel 9:8 lid 1 sub e Algemene wet bestuursrecht is de korpsbeheerder niet verplicht om een klacht te behandelen indien die klacht betrekking heeft op een gedraging die door het instellen van een procedure aan het oordeel van een andere rechterlijke instantie dan een administratieve rechter onderworpen is, dan wel onderworpen is geweest.

In hoofdstuk 9 van de Awb zijn regels neergelegd voor de klachtbehandeling door bestuursorganen. Op grond van artikel 9:1 van de Awb heeft een ieder het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan (zie Achtergrond, onder 3.1.). Een gedraging van een persoon, werkzaam onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt daarbij overigens aangemerkt als een gedraging van het bestuursorgaan zelf. Het bestuursorgaan is verplicht de klacht in behandeling te nemen, tenzij een van de in artikel 9:8 van de Awb neergelegde situaties van toepassing is (zie Achtergrond, onder 3.2.).

Uit de Memorie van Toelichting op dat artikel valt op te maken dat het bij onderdeel e gaat om een procedure bij de burgerlijke rechter en niet om een procedure bij de strafrechter (zie Achtergrond, onder 7. en 8. en rapport 2006/162 van de Nationale ombudsman). Voor een procedure bij de strafrechter geldt artikel 9:8 lid 1 sub f dat bepaalt dat de korpsbeheerder slechts gedurende de strafvervolgning niet verplicht is de klacht in behandeling te nemen.

Nu de klachtadviescommissie aan de korpsbeheerder adviseerde om de klacht van verzoeker over het geweld niet ontvankelijk te verklaren en de korpsbeheerder dit advies

overnam, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de korpsbeheerder aan verzoeker onnodig een belemmering heeft opgeworpen en daarmee heeft gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Noord- en

Oost- Gelderland is

niet gegrond ten aanzien van:

het bijten door de politiesurveillancehond;

het niet direct bieden van medische zorg.

gegrond ten aanzien van:

het niet naleven van de toepasselijke wet- en regelgeving bij de administratieve afwikkeling van het geweldgebruik, wegens strijd met het vereiste van administratieve nauwkeurigheid;

het niet ontvankelijk verklaren van verzoekers klacht over het geweldgebruik wegens strijd met het vereiste van fair play.

Onderzoek

Op 23 september 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer T. te Apeldoorn, met een klacht over enkele gedragingen van politieambtenaren en van een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland te Apeldoorn.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

In het kader van het onderzoek werd betrokkenen verzocht op de bevindingen te reageren.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Zutphen over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid

gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

Tijdens het onderzoek kregen de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

In het kader van het onderzoek werd aan een aantal betrokken politieambtenaren een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De korpsbeheerder, de hoofdofficier van justitie en de betrokken ambtenaren K. en W. deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van verzoeker gaf aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen.

De betrokken ambtenaren E., B., OA en S. gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift aan de Nationale ombudsman van 5 september 2008;

Ondertekende machtiging van P;

Medische verklaring afgegeven door de behandelend arts-assistent chirurgie van het Gelre ziekenhuis van 21 januari 2007;

Acht kleurenfoto's van het bijtletsel van P.

Proces-verbaal van bevindingen van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland opgemaakt door politieambtenaar OA. van 26 januari 2007;

Ambtelijk verslag van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland opgemaakt door politieambtenaar W. van 1 februari 2007;

Mutatie Eigen waarneming van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland opgemaakt door politieambtenaren D., K., B., Du., M., W., H. en OA. van 21 januari 2007;

Ambtelijk verslag van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland opgemaakt door politieambtenaar K. van 4 februari 2007;

Ambtelijk verslag van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland opgemaakt door politieambtenaar M. van 26 januari 2007;

Proces-verbaal van aanhouding van verdachte P. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 1 februari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van verdachte P. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 21 januari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van getuige Van den B. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 5 februari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van getuige C. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 5 februari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van getuige P. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 5 februari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van getuige Me. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 5 februari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van verdachte V. van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 21 januari 2007;

Proces-verbaal van aanhouding van verdachte V. van het regionale politiekorps Noord- en Oost- Gelderland van 21 januari 2007;

Proces-verbaal van het regionale politiekorps Noord- en Oost- Gelderland opgemaakt door politieambtenaar Z. van 1 februari 2007

Proces-verbaal van aanhouding van verdachte N. het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 21 januari 2007;

Proces-verbaal van verhoor van verdachte N. van het regionale politiekorps Noord- en Oost- Gelderland van 21 januari 2007;

Verslag interne klachtenonderzoek gericht aan de districtschef van het politiedistrict Apeldoorn van 29 januari 2008;

Brief van de districtschef aan de regionale staf van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 8 februari 2008;

Verklaring van de zoon van verzoeker (uitgebreide versie) afgelegd op 3 december 2007 tijdens het interne klachtonderzoek;

Verklaring van de zoon van verzoeker afgelegd op 3 december 2007 tijdens het interne klachtonderzoek;

Verklaring van verzoeker afgelegd op 14 februari 2008 tijdens de hoorzitting van de klachtadviescommissie van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland;

Verklaring van politieambtenaar D. en K. afgelegd op 20 maart 2008 tijdens de hoorzitting van de klachtadviescommissie van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland;

Verklaring van politieambtenaar W. afgelegd op 20 maart 2008 tijdens de hoorzitting van de klachtadviescommissie van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland;

Advies van de klachtadviescommissie van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland aan de korpsbeheerder van 27 maart 2008;

Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 16 mei 2008;

Uitdraai van de IBT toets resultaten van politieambtenaar W. in 2007 uit het Opleidingen Informatie Systeem van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland;

Certificaat Politie surveillancehond van de surveillancehond van politieambtenaar W. afgegeven op 6 december 2006 te Apeldoorn;

BPS Meldingsformulier geweldaanwending opgemaakt op 21 januari 2007 door de meerdere van politieambtenaar W;

Advies van de wnd. plaatsvervangend korpschef van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland, met betrekking tot de beoordeling van het door politieambtenaar W. toegepaste geweld, gericht aan de hoofdofficier van justitie te Zutphen van 19 februari 2007;

Brief van de officier van justitie van het arrondissementsparket te Zutphen aan het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 19 februari 2007;

Brief van het arrondissementsparket te Zutphen met het standpunt van de hoofdofficier van justitie aan de Nationale ombudsman van 27 maart 2009;

Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland van 28 mei 2009;

Reactie van verzoeker op het standpunt van de korpsbeheerder van 15 juni 2009;

Reactie van de korpsbeheerder op de reactie van verzoeker van 10 september 2009;

Protocol voor aanpak agressie en geweld tegen de politie, Landelijke regeling voor de Nederlandse Politie conform de CAO afspraak 2005;

Verklaring van politieambtenaar W. afgelegd op 27 april 2010 tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman;

Verklaring van politieambtenaar B. afgelegd op 22 april 2010 tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman;

Verklaring van politieambtenaar E. afgelegd op 28 april 2010 tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman;

Verklaring van politieambtenaar K. afgelegd op 26 april 2010 tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman;

Verklaring van politieambtenaar OA afgelegd op 27 april 2010 tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman;

E-mailbericht van politieambtenaar S. gericht aan de Nationale ombudsman van 17 mei 2010;

E-mailbericht van de klachtencoördinator van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland met als bijlage: "Gewijzigde procedure melding geweldsaanwending" van het regionale politiekorps Noord- en Oost-Gelderland gedateerd 22 oktober 2001, door het Bureau Nationale ombudsman ontvangen op 27 mei 2010.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11 Grondwet

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Politiewet 1993

Artikel 2

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

Artikel 8, vijfde lid

"De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

3. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de

buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 15

"1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

3 De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 49, eerste lid, van de Politiewet 1993 vastgesteld certificaat."

Artikel 17

"1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld aan zijn meerdere.

2. De melding, bedoeld in het eerste lid, wordt door de meerdere terstond vastgelegd op een daartoe door Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij ministeriële regeling vastgestelde wijze.

3. De melding, bedoeld in het tweede lid, wordt door de korpschef binnen 48 uur ter kennis gebracht van de officier van justitie van het arrondissement waarbinnen het geweld is aangewend, dan wel door de commandant van de Koninklijke marechaussee van de officier van justitie te Arnhem belast met militaire zaken ingeval het een militair betreft, indien:

- a. de gevolgen van het aanwenden van geweld daartoe naar het oordeel van de korpschef of de commandant aanleiding geven,
- b. het aanwenden van geweld lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis dan wel de dood heeft veroorzaakt, of
- c. gebruik is gemaakt van een vuurwapen en daarmee één of meer schoten zijn gelost."

Artikel 24

"1. De ambtenaar draagt er zorg voor personen met lichte verwondingen, ziekteverschijnselen en personen ten aanzien van wie twijfel op dit punt bestaat, de weg te wijzen naar een huisarts of naar een E.H.B.O.-afdeling van een ziekenhuis. Indien dat noodzakelijk is, verleent de ambtenaar bemiddeling bij het verkrijgen van passend vervoer.

2. De ambtenaar draagt er zorg voor dat personen met ernstige verwondingen en bewustelozen, waar onder mede worden verstaan personen die niet wekbaar of niet aanspreekbaar zijn, per ambulance naar het ziekenhuis worden vervoerd. De gegevens omtrent aard en omstandigheden van de gebeurtenis die tot de ziekte-toestand heeft geleid, alsmede de op de persoon aangetroffen medische gegevens en geneesmiddelen, worden door hem ter beschikking van de medische hulpverleners gesteld."

Artikel 32, eerste lid

"In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt."

Artikel 34, eerste lid

"De ambtenaar controleert de ingeslotene regelmatig met dien verstande dat:

- a. in het geval de arts is gewaarschuwd, de ingeslotene ten minste elk kwartier in de cel wordt gadegeslagen;
- b. in het geval medische hulp is verstrekt, de ingeslotene zo vaak wordt geobserveerd als de arts heeft voorgeschreven. (...)"

Artikel 36

"De ambtenaar zorgt ervoor dat bij de invrijheidstelling van een persoon die zichzelf niet kan verplaatsen, vervoer en begeleiding voor die persoon beschikbaar is."

4. Wetboek van Strafvordering

Artikel 53, eerste en derde lid

"1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den officier van justitie of een van diens hulpofficieren wordt geleid."

5. Wetboek van Strafrecht

Artikel 184, eerste lid

"Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast of door een ambtenaar belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, alsmede hij die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."

6. Algemene wet Bestuursrecht

Artikel 9:8, eerste lid, sub e

1. "Het bestuursorgaan is niet verplicht de klacht te behandelen indien zij betrekking heeft op een gedraging:

e. die door het instellen van een procedure aan het oordeel van een andere rechterlijke instantie dan een administratieve rechter onderworpen is, dan wel onderworpen is geweest."

f. zolang terzake daarvan een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is, dan wel indien de gedraging deel uitmaakt van de opsporing of vervolging van een strafbaar feit en terzake van dat feit een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is."

Artikel 9:27, tweede lid

"2. Indien ten aanzien van de gedraging waarop het onderzoek van de ombudsman betrekking heeft door een rechterlijke instantie uitspraak is gedaan, neemt de ombudsman de rechtsgronden in acht waarop die uitspraak steunt of mede steunt."

7. Memorie van Toelichting op de Aanvulling van de Algemene wet bestuursrecht met een regeling over de behandeling van Klachten (Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 837, nummer 3, pagina 18)

"- de burgerlijke rechter Een gedraging die voorwerp van onderzoek is bij de burgerlijke rechter, behoeft gedurende de tijd dat de desbetreffende procedure aanhangig is, en voorts nadat een uitspraak in die zaak is gedaan, gelet op onderdeel e niet in het kader van de interne klachtprocedure te worden onderzocht."

8. Tekst & Commentaar Algemene wet bestuursrecht, T.C. Borman, aantekening 2 onder e bij artikel 9:8

"(...) De samenloop met een procedure bij de strafrechter valt niet onder lid 1 sub e, maar is afzonderlijk geregeld in lid 1 sub f. (...)"